

Lawsonia bij jonge veulens: onbekend, maar niet uitzonderlijk

Henk Bosch, redacteur en Kees Kalis, dierenarts

Eind vorig jaar is er bij de veulens van Nicolette Klijn een lawsonia-infectie geconstateerd. De diagnose ging niet zonder slag of stoot. Eerst bleef het wat aanmodderen met de veulens. Pas na een grondig klinisch onderzoek aangevuld met bloedonderzoek en mestonderzoek met een PCR kwam de aap uit de mouw.

Nicolette Klijn heeft sinds 1996 samen met haar partner in Lunteren een fokkerij van KWPN'ers. "We fokken met twee tot vier merries", zo beschrijft ze enthousiast. "Zowel richting de springlijn als richting dressuurlijn. Bij de KWPN moet je daarin kiezen. De allrounder bestaat niet meer. Met uitzondering van het Gelderse paard. Het kiezen doe je op basis van de afstamming. We verkopen de paarden óf als veulen óf we houden ze aan als drie-vierjarige. Dan beleren we ze, en vervolgens gaan ze voor de verkoop."

Het ideale paard

"In principe willen we als fokkerij het ideale paard", zegt Klijn. "En daarvan heb-

ben we een plaatje in ons hoofd. We kiezen dus voor een hengst die in dat plaatje past. Je zoekt naar de ideale combinatie, voor dressuur dan wel voor springdoeleinden. Voor ons is het vooral belangrijk om bruikbare paarden te leveren voor de sport. Van voorheen zijn zowel mijn partner als ik wedstrijdruiters. Dus we weten wat we van een dergelijk paard mogen verwachten: een paard dat gezond is, een goed karakter heeft, en dat de kwaliteiten heeft om in de sport te presteren. En we houden ook van een móói paard. We zijn dus geen indexfokkers, en kijken heel nadrukkelijk naar de combinatie. We hebben een bepaald type merries, die onderling heel verschillend zijn."

Lol in een veulen

Voor Nicolette is de fokkerij vooral hobby. "Het geboren worden van een veulen, dat hij of zij de wei ingaat, het volgen van hun wel en wee: dáár zit voor ons de lol in...! Terugkijkend op de afgelopen tien jaar heeft één op de drie veulens het richting de sport gered. Door ongelukken dan wel andere gezondheidsproblemen redden ze het soms niet. Tsja, dat is de kwetsbaarheid van paarden, juist ook als ze zomers in het koppel in de wei lopen. In verband met ons klimaat kunnen ze niet het hele jaar lekker buiten lopen. In de opfok moeten ze in de winter de stal in. Dan hebben ze minder beweging. Voor de ontwikkeling van het bot en kraakbeen is dat niet optimaal. En ook qua voer kunnen we in Nederland nog stappen maken. Het is vaak een ondergewaar-

“we houden ook van een mooi paard”

deerde factor in relatie tot het voorkomen van bot en kraakbeenproblemen.”

Apatische merrieveulens

Eind vorig jaar merkte Nicolette dat de merrieveulens na het spenen een behoorlijke terugval hadden in de conditie. “Op zich is dat niet abnormaal. Maar wél als ze zowel op stal als in de wei compleet apatisch zijn. Ze zijn in augustus gespeend, in september hadden ze deze klachten. Ook hadden ze last van diarree en luchtweg-infectie. Ze bleven overigens wel gewoon eten. De problemen duurden een week of zes. Daarna trokken de veulens bij.”

Klinische klachten hengstveulen

“We zijn er uiteindelijk achter gekomen”, zo vervolgt Nicolette, “omdat een hengstveulen, nadat hij gespeend werd, klinische klachten kreeg. Hij kreeg duidelijk pijn, maar ging niet rollen. Hij ging wel omhoog staan kijken, en strekte dan zijn rug. Dan ging hij weer liggen. En vervolgens weer staan, en omhoog kijken. Ondanks de pijn, at hij wel. Dat hebben we een dag of wat aangezien, en toen hebben we de dierenarts gebeld: Tamarinde Laan van De Lingehoeve uit Lienden. Zij heeft toen een pijnstillert gespoten. Toen ging het wel wat beter, maar toch is het hengstveulen naar de

kliniek gegaan voor onderzoek. Daar heeft hij twee tot drie dagen gestaan. Zijn bloed is onderzocht, er is een echo gemaakt, er is naar wormen gekeken. Aanvankelijk gaf dat geen resultaat. Toen alle bloeuduitslagen binnen waren, bleek dat het eiwit veel te laag was. Volgens de dierenarts zou dat kunnen duiden op lawsonia-infectie. Een knappe constatering. Op dat moment had ik er nog nooit van gehoord. Toen hebben we een mestmonster genomen, waarop een PCR werd gedaan. Deze PCR is een techniek waarbij het laboratorium een klein stukje van het erfelijk materiaal (DNA) dat alleen bij de Lawsoniabacterie voorkomt, opspoort in het mestmonster en dit stukje DNA verder vermeerdert totdat het kan worden aangetoond door de test. Die test was (echter nog) negatief. We hebben het even aangekeken. Het veulentje knapte wel wat

Lees verder op pagina 15 >

“we zijn geen uitzondering”

op, maar het bleef toch kwakkelen: lang haar, geen vlees aanzetten, niet groeien, dikke buik, niet echt energie.”

“nog nooit van lawsonia gehoord”

Nadere diagnose

Samenvattend memoreert Nicolette dat de twee andere merrieveulens en ook het eerder onderzochte hengstveulen het richting kerst 2008 steeds minder gingen doen. “Ik heb toen de dierenarts verzocht om een nadere diagnose, voor alle drie de veulens. Toen is opnieuw hun bloed onderzocht op eiwit, het bloed is serologisch getest op antistoffen voor lawsonia, en er zijn opnieuw mestmonsters voor PCR ingestuurd. Het bleek dat ze alle drie te laag op het eiwit zaten, twee van de drie waren positief in de serologie, alle drie waren positief in de PCR voor lawsonia. Vervolgens zijn ze drie weken aan de antibiotica geweest. Daar knapten ze goed van op. Antibiotica heeft effect op de ingewanden, dus het was wel even zoeken naar de juiste hoeveelheid. Sinds die tijd gaat het aardig goed, zeker met de merrieveulens. Die hebben nu weer vlees op de botten, hebben energie. Het hengstje is nog wel wat achtergebleven. Maar goed, hij kijkt me weer aan, hij is helder. Hopelijk kunnen ze gauw de wei in. Dan trekt ie er wel doorheen.”

Niet uitzonderlijk

“We zijn al met al geen uitzondering met lawsonia”, vindt Nicolette. “Je hoort er nu toch wel veel over. En ook over de behandeling. Eerder kregen de veulens als ze het slecht deden een vitaminespuit en dan knapten ze weer wat op als ze in het voorjaar de wei ingingen. Lawsonia komt met name voor bij jonge veulens na het spenen. Dan zijn ze vatbaar en hebben ze ook klinische verschijnselen.”

Mogelijke oorzaken

Over de oorzaken van een lawsonia-infectie blijft het toch wat gissen. Een bepaalde theorie beweert dat de lawsonia-infectie afkomstig is van varkensmest. Maar ook dat deze infectie niet lang in het milieu overleeft.

“Onze drie lawsonia-veulens hebben wél alle in dezelfde weide gelopen”, zegt Klijn. Volgens een andere theorie zou het ook zo kunnen zijn dat andere dieren die in het wild voorkomen de besmetting overbrengen. Ook is misschien wel een volwassen paard drager geweest en heeft dat de infectie via mest overgedragen aan het veulen. Juist met de jonge veulentjes wordt veel gereisd naar hengstenhouders, keuringen en veulenseilingen. Misschien moeten we wel accepteren dat de lawsoniabacterie inderdaad gewoon voorkomt in de paardenpopulatie. Die bacterie kan ooit wel bij de varkens begonnen zijn, maar niettemin lijkt overdracht van paard tot paard ook voor de hand te liggen.”

Dierenarts Tamarinde Laan van De Lingeheuve uit Lienden:

“Over lawsonia wordt in Nederland steeds meer een diagnose gesteld. Gespeende veulens met koliekverschijnselen, soms wat wisselende diarree en een tekort aan eiwit in het bloed zijn verdacht. De diagnose kan door middel van PCR in de mest worden bevestigd. Ondersteunend in de diagnostiek is het aantonen van antilichamen in het bloed. Zoals het geval bij Nicolette Klijn laat zien, is een negatieve uitslag niet altijd het bewijs voor het niet aanwezig zijn van de infectie. Bij blijvende problemen is het daarom raadzaam de diagnostiek (inclusief serologie) na verloop van tijd te herhalen.”

